

מתורתו של צדיק אביר יעקב

משנתו של מרן רבי יעקב אביחצירא זי"ע | על דרך הפשט לקט דרושים ומאמרים, בביאור פשט מצוות התורה וענייני עבודת הש"ת שגלקטו מכל ספריו הק'

פרשת שמות ה'תשפ"ב

טעם לעונש הצדיק בעוה"ז

והנה נמשך לנו תועלת גדולה ממה שהקדוש ברוך הוא מעניש לצדיק בעולם הזה על מעוט עונות שיש בידו ומשלם שכר לרשע על מעוט זכיות שבגדו, והוא, דהנה היצר הרע מלא ערמוניות ונכלים, ואומר לאדם עשה מה שלבך חפץ בסתר ואין מעיד, משום דהקדוש ברוך הוא כתב בתורה דאין ענש בלא עדים, ואתה כשתעשה בסתר ואין רואה, אין עליך שום חיוב, כי אין אדם מתחייב רק על ידי עדים. ואפלו אם תאמר לו הקדוש ברוך הוא הוא צופה ומביט והכל גלוי לפניו, מזה הטעם אינו נעשה דין ועוד, שהקדוש ברוך הוא בעל דין, שהוא התובע, ולא שיהי שבעל דין הוא בעצמו יהיה עד או דין. ועוד, דהקדוש ברוך הוא נקרא אב כל הנבראים, והאב אינו נאמן על בנו.

והנה אין בכל אלה טענות ממש, דהאמת הוא דהקדוש ברוך הוא כלהו איתנהו ביה, דהוא הבעל דין והוא העד והוא הדין, דשאני הקדוש ברוך הוא דהכל גלוי לפניו ונאמן על הכל וכי תימא מאן מוכח, ממה שאנו רואים שהקדוש ברוך הוא מעניש לצדיק שיש בידו מעוט עונות בעולם הזה, ומשלם לרשע שיש בידו מעוט זכיות בעולם הזה, מזה נתגלה ונתברר לנו שהקדוש ברוך הוא כלהו איתנהו ביה, שהרי הצדיק הזה שיש בידו מעוט עונות ואנו רואים שנענש עליהם בעולם הזה, מי הזמינו לדין, ומי העיד עליו, ומי דנו וחיבו, והוא יושב בביתו ועגשים באים עליו, אם לא שנאמר ונודה בעל כרחנו שהקדוש ברוך הוא בעל דין הוא העד והוא הדין. וכן הרשע שנוטל שכרו בעולם הזה. ועוד, יצר הרע מכניס כפירה בלב האדם, ואומר לו, כי כשימות האדם אין לו שכר ולא ענש, כמקרה האדם כן מקרה הבהמה, כמיתת הבעלים כן מיתת השור, מקרה אחד להם, וכיון שכן הוא, אומר היצר הרע לאדם עשה מה שלבך חפץ בעולם הזה, כי כשתמות אין שכר וענש.

והנה דבריו מהבל ימעטו ושקר ענה, ממה שאנו רואים בעינינו מעשים בכל יום שהקדוש ברוך הוא מעניש לצדיק שיש בידו מעוט עונות בעולם הזה, ומשלם שכר לרשע שיש בידו מעוט זכיות בעולם הזה, מזה נתגלה ונתברר לנו שיש שכר וענש לעולם הבא. ולא שיהי לעלות על לב לומר כי מקרה הוא ממה שנענש הצדיק ומקבל שכר הרשע, דחס ושלום שתצא עולה כזאת מתחת ידו ויתברר, הצדיק שמקיים מצותיו וירא ממנו אינו נוטל שכר לא בעולם הזה ולא לעולם הבא, והרשע שמבטל מצותיו ואינו ירא ממנו יטל שכר בעולם הזה, חס ושלום שתצא זאת מידו ויתברר. ועוד, הרי אנו רואים בעולם הזה צדיק וטוב לו רשע ורע לו, ומאי טעמא, אם לא שתאמר דהצדיק שטוב לו הוא צדיק גמור ואין בידו עונות לענש עליהם, ורשע ורע לו אין בידו

צדיק העוסק בתורה - הקב"ה מברך

פרנסתו

וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ (שמות א יב). וכשרואה הקדוש ברוך הוא צדיק זה שבטח בו ובתם לבבו עושה כל זאת, שולח ברכה במעשה ידיו, ובעסק קל מביא לו ברכה מרבה ולא יתבטל מעבודת ה', כי הבא לטהר מסייעין אותו (שבת קד). וכמאמר התנא (אבות פ"ג מ"ה) המקבל עליו על תורה מעבירין ממנו על מלכות ועל דרך ארץ. והוא וכאשר יענו אתו כן ירבה וכן יפרץ (שמות א יב), הכונה, כל מה שמענין אותו במחשבות לטרונו מעבודת ה' כדי להתעסק בהבלי העולם והוא אינו שומע להם, הקדוש ברוך הוא בעזרו, וכן ירבה וכן יפרץ ולא יחסר כל טוב, ולפיכך וקצו מפני בני ישראל, משום דזהו בטול חיותם:

(פיתוחי חותם פרשת שמות)

הצדיק כל מגמתו בעוה"ז היא העוה"ב

אמנם כשנדקדק בדבר נמצא שהצורך תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא, בוחן לבות וכליות, ועיניו פקוחות לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. והנה הוא יתברך ירד לסוף דעתו של צדיק שזכיותיו מרביין מעונותיו, וצפה והביט דכל מגמתו של צדיק זה על עולם הבא שכלו טוב, לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו, ואינו חושש בזה העולם ובהבליו ובכזביו, ואם אתרע ונכשל באיזה עון אשר חטא בשונג או באנס, מיד שב ומתחרט, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות יט.) אם ראית תלמיד חכם שעבר עברה ביום אל תהרהר אחריו בלילה שודאי עשה תשובה, ומאותו היום יגון לילו ויאנחה יומו על אשר חטא על הנפש, מזה נראה דהצדיק הזה אינו רוצה בתאוות זה העולם ובחמדותיו. ומאחר שרואה הקדוש ברוך הוא שכל כונתו זה הצדיק לאותו עולם ולא מרצונו עבר על אותו עון, דנו לפי כונתו, על מעוט עונות שיש בידו נפרע ממנו בזה העולם, ואותו עולם נשאר לו שלם בלי חסרון למנוחה ולתענוג לאור באור החיים, וגם הצדיק הזה מקבל עליו בסבר פנים יפות הדין שמביא עליו הקדוש ברוך הוא בעולם הזה, כדי שילך זכאי לעולם הבא בלי שום חסרון. נמצא מה שענש הקדוש ברוך הוא לצדיק בעולם הזה על מעוט עונות שיש בידו, כך הוא האמת וכן ראוי להיות, דהכל הולך אחר הכונה כמו שכתבנו:

(דורש טוב, דרוש ג' לנפטרים)

רשע ורע לו, הכל הודיע למשה:

הקדוש ברוך הוא ממעט העונש לצדיקים

חזר ואמר חנון ורחום ה' ארך אפים ורב חסד, לא לנצח יריב ולא לעולם יטור, כונתו בזה לומר דיש לדקדק שיש כמה וכמה מן הצדיקים דרבם זכויות, ועל מעוט עונות שבגדם באים עליהם כי אם מעט יסורין ובזה נתפטרו מענש אותו עולם ומגיהנם, לזה אמר חנון ורחום ה' ארך אפים ורב חסד, כלומר מרב חסדיו ורחמנותו אינו מביא על האדם כל הענש הראוי לבוא עליו, כי הלא תראה הרשע שהתמיד בעברות שלשים וארבעים שנה או יותר, משפטו בגיהנם שנה אחת, ולפחות היה לו לישב בגיהנם כמספר הימים אשר היה רשע בהם, אלא ודאי מרב רחמנותו יתברך שמו אינו מביא על האדם כל הענש הראוי לבוא עליו. וזהו לא לנצח יריב ולא לעולם יטור באותו עולם אף לרשעים, ומכל שכן בזה העולם לצדיקים לא כחטאינו עשה לנו ולא כעונותינו גמל עלינו, כי אם מעט מזער מענש הראוי לנו, והטעם משום דמצינו (תוספתא סוטה פ"ד ה"א) מרבה מדה טובה ממדת פרענות חמש מאות, דלגבי פרעניות כתיב (שמות לד ז) 'על שלשים ועל רבעים, ולגבי מדה טובה כתיב (שם) 'נצר חסד לאלפים', הרי דמרבה מדה טובה ממדת פרענות חמש מאות, וזה שאמר **כנבה שמים על הארץ גבר חסדו על יראיו**, וידוע דבין השמים לארץ חמש מאות שנה (הגיגה יג), ובא לומר השעור שבין השמים לארץ שהוא חמש מאות, כן גבר חסדו על יראיו, ומרבה להם במדה טובה יותר חמש מאות על מה שראויים. וכמו שעושה ברבוי מדה טובה כן עושה בסליחת פשע ובמחילת עון, שאינו מעניש כי אם מעט מזער ומוחל השאר. וזה שאמר הכתוב **כרחק מזרח ממערב** שהוא גם כן חמש מאות שנה, כן הרחיק ממנו את פשעינו. וכל זה משום שהוא עושה לנו כאב עם בנו האוהבו אהבה עזה, ואפלו מיסרו בדרך רחמים, וזה שאמר **פרחם אב על בנים רחם ה' על יראיו**, ודוקא רחמנות זו עושה ליראיו ואוהבי שמו דוקא אבל אנוש שאינו ירא מן ה', זה כחציר ימיו כציון השדה כן יצוין לפי שעה, ועוד מעט ואין רשע פי רוח עברה בו ואיננו ולא יכירנו עוד מקומו, וחסד ה' מעולם ועד עולם על יראיו וצדקתו לבני בנים:

(דורש טוב, דרוש ח' לנפטרים)

שום זכויות כדי לטל שכר בזה העולם, נמצא הכל לפניו יתברך במדה במשקל ובמשורה לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו, ואינו מקפח שכר שום בריה, ואין בדינו שום עולה חס ושלום. נמצא תועלת גדולה יצאה לנו ממה שהקדוש ברוך הוא מעניש לצדיק על מעוט עונות שיש בידו בעולם הזה, ומשלם שכר לרשע על מעוט זכויות שיש בידו בעולם הזה, כי בזה נתבטלו טענות היצר הרע המפתה לאדם ומטעהו ואומר לו לית עד ולית דין ולית שכר ולית ענש כאמור:

(דורש טוב, דרוש ג' לנפטרים)

ייסורי הצדיקים בעוה"ז

הודעני נא את דרכך (שמות לג יג). 'עשה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים וגו' (תהלים קג). כונתו בזה לומר, דהדבר הזה שעושה הקדוש ברוך הוא שמעוט עונות שיש ביד הצדיקים מביא עליהם יסורין בעולם הזה כדי שיטלו שכר משלם בעולם הבא, ומראוי היה שבעולם הזה יהיו נוחים ושקטים ובעולם הבא יענשו על מעוט עונות שהיו בגדם. לזה אמר דזה הענין יקרא צדקה ומשפט, משום דבעולם הזה לא שיק בו קורת רוח ומנוחה, כי אם בעולם הבא שהוא עולם המנוחה, וזו היא הצדקה שהחליף לו מנוחת עולם הזה שהוא הגל וריק למנוחת עולם הבא שהוא מנוחת אמת השקט ובטח, וזוהי הצדקה. וכשתתבונן בעקר הדבר תמצא שכן ראוי להיות לפי משפט האמת, משום דהצדיק דרבו זכויות אין חשקו ותאותו בזה העולם ותאוותיו, ואם ארע ובא לידו איזה עון, הקדוש ברוך הוא ירד לסוף דעתו דאינו חפץ בתאוות זה העולם רק בתאוות עולם החיים, ולפיכך מענישו בעולם שאינו חפץ בו, ומשלם לו שכר בעולם שהוא חפץ בו, מדה כנגד מדה, וההפך לרשעים דרבם עונות, נמצא זה שעושה הקדוש ברוך הוא לצדיקים נקרא משפט וצדקה, ולפיכך אמר **עשה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים**.

וזה הדבר הודיע הקדוש ברוך הוא למשה כשבקש ממנו 'הודעני נא את דרכך' (שמות לג יג), מפני מה צדיק וטוב לו צדיק ורע לו, והשיב לו צדיק וטוב לו צדיק גמור צדיק ורע לו צדיק שאינו גמור (ברכות ז). וזהו יודיע דרכיו למשה לבני ישראל עלילותיו, דהינו העלילות שעושה הקדוש ברוך הוא לבני ישראל, דצדיק וטוב לו צדיק ורע לו, רשע וטוב לו

חידה שבועית: מה מרמז רבינו בכתוב (תהלים קג) 'עשה צדקות ה' ומשפטים לכל עשוקים' וגו'?

(נא לכתוב תשובה קצרה ומתמצתת!).

פתרונות יש לשלוח עד יום שלישי הקדוש, כמו כן נא לציין כתובת מדויקת וטלפון

למייל: 0774702681@gmail.com או לפקס 0774702681, יש לציין בראש הדף 'עבוד אביר יעקב'

שם הזוכה בסידור לשחרית
מתיבתא בהוצאת עוז והדר:

פרשת בראשית:

הבחור עזריאל שמואל פישמן מאשדוד.

התשובה צריכה להיות מתוך ספרי מוז' האביר יעקב' ז"ע (או מתוך עלון זה) בין שולחי התשובות תיערך הגרלה על סידור לשחרית מתיבתא בהוצאת "עוז והדר".

